

การพัฒนา รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

The Development of the Participation Model for Informal Education Management in Secondary School under the Office of Basic Educational Committee

ยวธิดา ศรีชนะ¹, สุวิมล โภธิ์กลิ่น², อนุศักดิ์ เกตุสิริ³
Yuwathida Srichana¹, Suwimon Phoglin², Anusuk Ketusiri³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามอัยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อดำเนินการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยาศัย 2) เพื่อสร้างรูปแบบ 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยาศัย และ 4) เพื่อประเมินรูปแบบ กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จำนวน 249 คน โรงเรียนเขื่อนขันธ์กาบแก้วบัวบาน จังหวัด ศรีสะเกษ จำนวน 15 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการ 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 3) แบบสนทนากลุ่ม 4) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ขององค์ประกอบ 5) แบบประเมินคู่มือ และ 6) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบจากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเครื่องมือทุกฉบับมีการหาค่าความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย ซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.50-1.00 และสถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้าและการวิเคราะห์เนื้อหาจากกลุ่มบุคคลหลายกลุ่มและหลายวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

¹ Ph.D. Candidate in Education Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

² Lecturer Dr., Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

³ Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหา การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. ผลการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ มีองค์ประกอบย่อย 20 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ 89 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดการเรียนรู้ 3) การจัดหาแหล่งเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล และผลการประเมินคู่มือ มีความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสภาพจริง ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ การประเมินหลังการทดลองใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก 4. ผลการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน

คำสำคัญ: รูปแบบการมีส่วนร่วม, การจัดการศึกษาตามอัธยาศัย, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research general purposed to develop the participation model for Informal education management in Secondary school under the office of basic educational committee and the specific objectives for the 4 steps as follow: 1) Study situations, problems and needs of the participation in Informal education management in Secondary school, 2) Construct the participation model for Informal education management in Secondary school, 3) Implement the participation model for Informal education management in Secondary school. And 4) Evaluate the participation model for Informal education management in Secondary school. The sample used in the research consisted of school, the teacher and the guardians total 249 people in Secondary Educational Service Area office 28 and 30 people in Khuenchangwittayakarn School Namkliang district Sisaket, by multi-stage random sampling. The research tool was a questionnaire, in-depth interview, group discussion and an evaluation by all instruments were conformed to the question and idea or the research object were 0.50-1.00. The data were analyzed using percentage, means, standard deviation, verification the data with triangulation and content analysis.

The research findings were as follows:

1. The current situations of the participation in informal education management as a whole and each aspect were at the moderate level. Problems of the participation in Informal education management in secondary school as a whole and each aspect were at the moderate level. Needs of the participation in Informal education management in secondary school as a whole and each aspect were at the high level. 2. The construction of the participation model for Informal education management in Secondary school under the office of basic educational committee. There are 4 major components, 20 minor components and 89 indicators such as 1 major component of the curriculum 2 major component of the administration 3 major component of the learning place and 4 major component of the measurement and evaluate. The initial evaluation of the suitability and possibility were at high level. 3. The results of implementing the participation model for informal education management in secondary school under the office of basic educational committee in real conditions that before and after were at high level before the implementing and at very fair level after the implementing and the evaluating results by the teachers using the model found that overall at the highest level. Regarding each aspect, the mean was at the highest level in every aspect. 4. The evaluation of the participation model for Informal education management in secondary school under the office of basic educational committee found that the elements of the model on objectives, principles, operating mechanic, operating methods, efficiency and achievement condition had suitability, possibility and advantages at the highest level in all items and each aspect.

Keywords: The participation Model , Informal Education Management, Secondary School

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545-2549 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 1-9) ได้นำเอาสาระของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 สู่การปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์และแนวนโยบายเพื่อการดำเนินการในการพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุล ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการในการจัดการศึกษาที่หลากหลายทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย เพื่อเป็นทางเลือกให้แก่ผู้เรียนที่มีความจำเป็นและความสนใจ ใน

การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและได้ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยกระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรงให้ทุกภาคส่วนในสังคม ประกอบด้วยครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันทางสังคมอื่น ได้พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธี

การสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การพัฒนาระหว่างชุมชน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2547: 5-7) จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความสำเร็จในระดับที่พอใจในระดับต่ำ และยังมีปัญหาที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดการศึกษาน้อย และมีอิสระในการบริหารจัดการค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะด้านนโยบายและแผน การบริหารงานบุคคล และงบประมาณ ซึ่งถูกควบคุมจากส่วนกลาง ส่วนใหญ่สนับสนุนทรัพยากรในเรื่องการบริจาคที่ดินและเงินงบประมาณ วิทยากรท้องถิ่นขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ และส่วนมากคิดว่าตนเองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มี 2 ประการ คือ ชุมชนขาดความรู้ในเรื่องการดำเนินการของโรงเรียน เรื่องการจัดการเรียนการสอน และเงื่อนไขเกี่ยวกับระบบราชการ บริบทที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียนประกอบด้วย ผู้บริหารและครูขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่มีเวลา เนื่องจากมีภาระงานมาก ผู้ปกครองและชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจรวมทั้งขาดโอกาสในการเข้ามาแสดงบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนและสนับสนุนที่ไม่ทันท่วงทีของหน่วยงานในชุมชน (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, 2542: 171-176 ; กรมสามัญศึกษา, 2543: 95-100 ; สามารถ กมขุนทด, 2548: 156-163)

จากการศึกษาความเป็นมาและความสำคัญปัญหา พบว่า การจัดการศึกษาเป็นการสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคล

เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่การจัดการศึกษาในระบบยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและยังมีข้อจำกัดหลายสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการออกกลางคันของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554: 12) รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนเกิดความตระหนักในการพัฒนาการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดการศึกษาตามอัธยาศัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคนไทยให้มั่นคงและยั่งยืนการนำรูปแบบ ที่ปรับปรุงแก้ไขอันนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ทั้ง 83 โรงเรียน จำนวน 249 คน สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครู จำนวน 27 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6 คน ผู้ปกครอง จำนวน 6 คน และนักเรียน จำนวน 6 คน รวมทั้งหมดจำนวน 48 คน

2. ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ ด้านการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนโยบาย ได้แก่ กลุ่มเคยเป็นหรือเป็นผู้บริหารระดับกระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มนักวิชาการและกลุ่มผู้ปฏิบัติ จำนวน 15 คน และประเมินคู่มือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน

3. ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอกชนข้างวิทยาคาร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ที่ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 15 คน

4. ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครู จำนวน 10 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน โรงเรียนเอกชนข้างวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 ที่ทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวคำถามสนทนากลุ่ม 3) แบบสังเกต 4) แบบประเมินร่างรูปแบบ คู่มือการนำรูปแบบไปใช้ 5) แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือ และ 6) แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ซึ่งเป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยเครื่องมือทุกฉบับมีการประเมินค่าความสอดคล้องข้อคำถามกับกรอบแนวคิด โดยผู้เชี่ยวชาญและมีค่า IOC (Index of Item Objective Congruence) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามว่ามีความเหมาะสมจริงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดย 1) ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ใช้เครื่องมือแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 83 โรงเรียน รวม 249 คน 3) เก็บข้อมูลจากโรงเรียนต้นแบบที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนา

กลุ่มและสังเกต จำนวน 3 โรงเรียน 4) สังเคราะห์องค์ประกอบหลักของรูปแบบ และ 5) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบองค์ประกอบหลักของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบโดยการร่างรูปแบบครั้งที่ 1 ประเมินร่างรูปแบบโดยใช้แบบประเมินปลายเปิด ยกร่างครั้งที่ 2 ประเมินความเหมาะสมของร่างรูปแบบ จัดทำคู่มือการนำรูปแบบไปใช้ในสภาพจริงและประเมินความเหมาะสมของคู่มือ

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบ และสร้างความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การนำรูปแบบไปใช้โดยดำเนินการตามคู่มือ ประเมินผลก่อนและหลัง โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการนำรูปแบบไปใช้ประเมินบริบทก่อนและหลัง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นขั้นตอนการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยดำเนินการประชุมและสัมภาษณ์กลุ่มผู้ใช้รูปแบบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จาก 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการมาตรฐานตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) ด้านวิธีรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ทำให้ได้แนวคิดและข้อมูลเพื่อสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยาศัย 4 องค์ประกอบหลัก 20 องค์ประกอบย่อย 89 ตัวบ่งชี้ 2) สร้างรูปแบบจากการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการร่างรูปแบบ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม 3) นำรูปแบบไปใช้ตามคู่มือการนำรูปแบบ ไปใช้มีการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปสาระสำคัญ แจกแจงความถี่ของ

ผู้ตอบแต่ละรายการ ตามกรอบภารกิจจัดการศึกษาตามอัยาศัยและ 4) การประเมินรูปแบบด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนความคิดเห็น ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ที่คำนวณได้เป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สภาพปัจจุบันโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการจัดหาแหล่งเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล และ 4) ด้านการจัดทำหลักสูตร ปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการวัดและประเมินผล 2) ด้านการจัดทำหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านการจัดหาแหล่งเรียนรู้ ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการจัดหาแหล่งเรียนรู้ 2) ด้านการวัดและประเมินผล 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ 4) ด้านการจัดทำหลักสูตร โดยการมีส่วนร่วมของข้าราชการครู คณะกรรมการสถาน

ศึกษา ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
หน่วยงานราชการ และชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 ผลการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ มีองค์ประกอบย่อย 20 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ 89 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ 1 การจัดทำหลักสูตร มีองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ 22 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 2 การจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ 26 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 3 การจัดหาแหล่งเรียนรู้ มีองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ 19 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 4 การวัดและประเมินผล มีองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ตัวบ่งชี้ 22 ตัวบ่งชี้ การตรวจสอบความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และคู่มือประกอบด้วย 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ข้อจำกัดในการนำคู่มือไปใช้ 4) วิธีดำเนินการตามรูปแบบ 5) เกณฑ์การประเมินการใช้รูปแบบ 6) แบบประเมินการใช้รูปแบบ 7) เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ 8) บรรณานุกรม และ 9) ภาคผนวก

ขั้นตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ในสภาพจริง ผลการประเมินการเปรียบเทียบก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ในสภาพจริงของโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ทดลองใช้ พบว่า ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ โดยรวมผลการ

ประเมินอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 64.00 หลังการทดลองใช้ รูปแบบ โดยรวมผลการประเมินอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก คิดเป็นร้อยละ 91.67

ขั้นตอนที่ 4 ผลการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.71$) ความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.69$) และมีความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.56$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายการย่อย พบว่า มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 10 ข้อ และมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับเป็นรายด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พบว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของธีระ รุญเจริญ (2545: ข) ทั้งนี้เนื่องจากได้ศึกษาสภาพการบริหารและการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานของสถานศึกษา ในประเทศไทย พบว่า ปัจจุบันชุมชน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมยังไม่มากพอ ผู้ปกครองยังขาดความรู้ความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับสุวีรัตน์ นนท์ตุลา (2555: 137-149) พบว่า ปัญหาของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ ความเข้าใจไม่เพียงพอเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะ หลักสูตรสถานศึกษามีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน ไม่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน และชุมชนอย่างแท้จริง และขาดการติดตาม ประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ส่วนความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับรุ่งเรือง ราชมณี (2555: 241-250) เนื่องจากได้ศึกษาการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งครู ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชนมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถจัดสาระการเรียนรู้ได้ตามความต้องการ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน

2. ผลการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบ การ

มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 20 องค์ประกอบ 89 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การจัดทำหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 การจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 3 การจัดหาแหล่งเรียนรู้ และองค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2549: 143-149) สรุปได้ว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักและ 33 องค์ประกอบย่อย โดยเฉพาะองค์ประกอบหลักที่ 2 คือ ขอบข่ายและภารกิจงานด้านวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และสอดคล้องกับอารักษ์ อินทร์พยุ่ง (2554: 289-290) สรุปได้ว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า 4 องค์ประกอบหลัก 17 องค์ประกอบย่อย 92 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 3 กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ มี 3 องค์ประกอบย่อย 33 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบหลักที่ 4 ปัจจัยเกื้อหนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย คือ ภาศิเครือข่าย สื่อและแหล่งเรียนรู้ เทคโนโลยีและสารสนเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชน การประกันคุณภาพการศึกษา และการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการประเมินการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ โดยรวม อยู่ในระดับคุณภาพพอใช้ คิดเป็นร้อยละ 64.00 และผลการประเมินหลังการทดลองใช้รูปแบบ โดยรวม

อยู่ในระดับคุณภาพดีมาก คิดเป็นร้อยละ 91.67 สอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร พงษ์กังสนานันท์ (2550: 119-126) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนทั้งสามฝ่ายต้องให้การสนับสนุนการเรียนรู้ของบุตรหลาน ร่วมกิจกรรมและสนับสนุนสื่อการสอน และสอดคล้องกับสะอาด ชื่นอาษา (2553: 305-314) สรุปได้ว่า เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนหลังนำรูปแบบไปทดลองใช้ผลการประเมินความพึงพอใจที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมทุกกิจกรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้ทดลองใช้รูปแบบ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอารักษ์ อินทร์พยุ่ง (2551: 287-289) ที่ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามี ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำตัวบ่งชี้ไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

4. ผลการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผลการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัยในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยสอดคล้องกับปรีชาติ ชมชื่น (2555: 113-123)

เนื่องจากได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา จากการประเมินรูปแบบนั้นพบว่า รูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมการนำรูปแบบไปใช้ในสถานศึกษา โดยเน้น การขับเคลื่อนการดำเนินการตามกรอบวงจรคุณภาพ PDCA ในการบริหารจัดการศึกษา ตามอัยยาศัย จะทำให้เกิดผลของการนำรูปแบบไปใช้ได้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ได้จริง

1.2 สถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนร่วมที่จะนำรูปแบบไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ควรต้องศึกษาเกี่ยวกับวงจรคุณภาพ PDCA และกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน เพื่อนำมาบูรณาการการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาตามอัยยาศัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย ในโรงเรียนมัธยมศึกษาและศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัยยาศัย โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามอัยยาศัย

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2545). *สภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วี. ที. ซี. คอมมิวนิชั่น.
- ปรีชาติ ชมชื่น. (2555). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีประสิทธิผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 6(4), 112-123.
- รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, สำนักงาน. (27 สิงหาคม 2547). *รายงานผลการติดตามและประเมินการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายนอก*. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2555, จาก <http://www.onesqa.or.th>.
- รุ่งเรือง ราชมณี. (2555). การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง การออกแบบลายผ้ามัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยไว้บ้านโนนจาน จังหวัดนครพนม. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 17(1), 241-250.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). *การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- สะอาด ชันอาษา. (2553). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ด., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- สามารถ กมขุนทด. (2548). *แนวทางการพัฒนาความเป็นหุ้นส่วนของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียน บางซวด-อนุสรณ์*. วิทยานิพนธ์ ค.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- สุรียรัตน์ นนท์ตุลา. (2555). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 18(1), 137-149.
- สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2549). *การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดเล็ก*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- อารักษ์ อินทร์พยุง. (2554). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- อัมพร สร้อยสุข. (2529). *พัฒนาการมัธยมศึกษาของไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน.